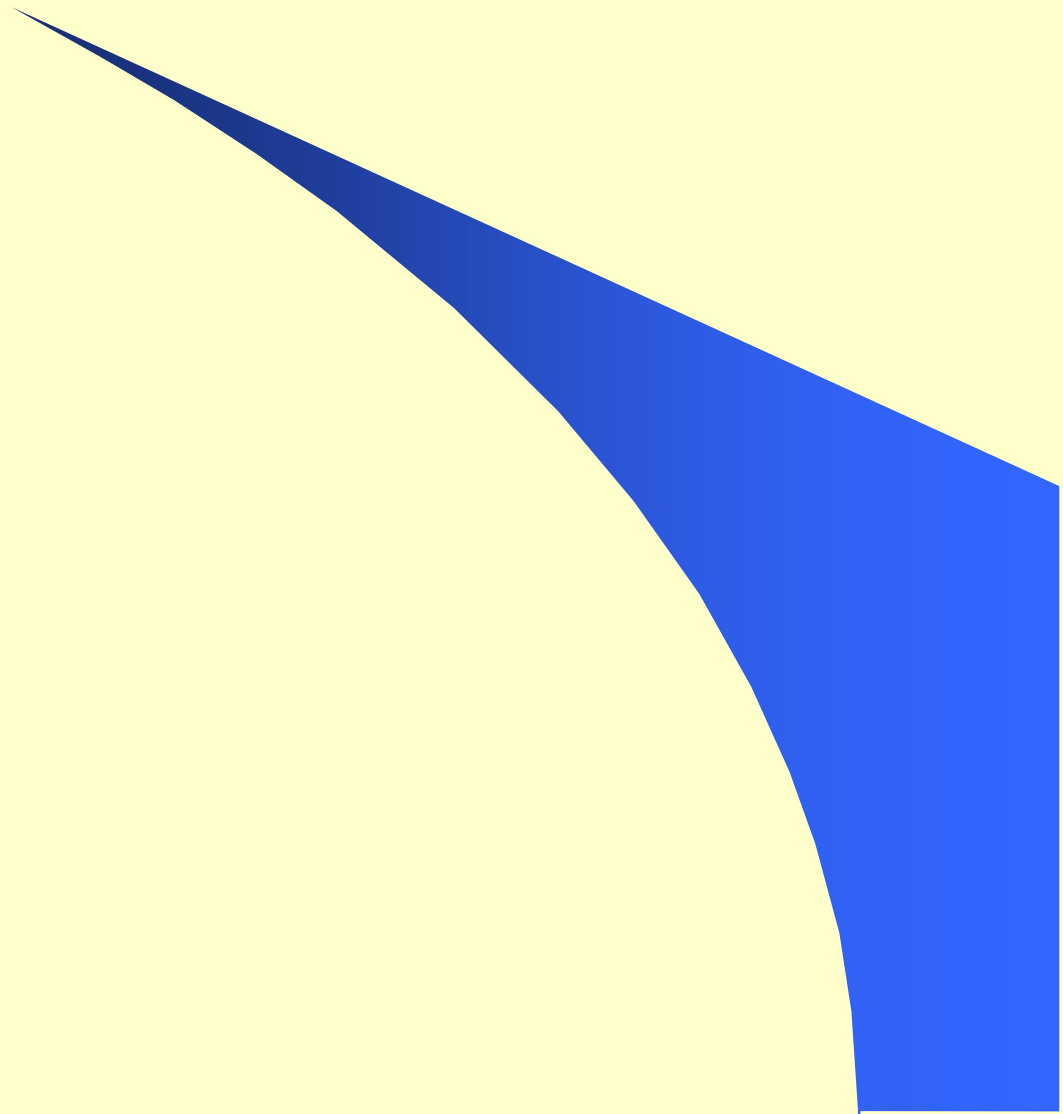

N0.3 อำนาจอธิปไตยและรัฐ

อำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตย

ฌอง โบแดง (Jean Bodin) เป็นนักปรัชญาการเมืองของโลกตะวันตกชาวฝรั่งเศส ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 (ค.ศ. 1530-1596) เป็นคนแรกที่ริเริ่มใช้คำว่า "อำนาจอธิปไตย" ในความหมายที่เข้าใจได้ในปัจจุบัน กล่าวคือ อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่ง โบแดง ได้เสนอปรัชญาเกี่ยวกับทฤษฎีอำนาจอธิปไตยในหนังสือเรื่อง "Six Books" (ตำราหกเล่มว่าด้วยสาธารณรัฐ, 1586) ไว้ว่า "อำนาจเป็นเครื่องหมายที่บอถึงความแตกต่างระหว่างรัฐกับสังคมอื่น ๆ ที่ครอบครัวยุคหลายครอบครัวยู่ร่วมกัน และพรรณนาว่าครอบครัวยุคเป็นพลเมืองของรัฐ ซึ่งต้องยอมอยู่ภายใต้อำนาจปกครอง และการยอมรับในอำนาจปกครองของพลเมืองผู้อยู่ใต้การปกครองของรัฐนั้น

ความหมายของอำนาจอธิปไตย

“อำนาจอธิปไตย” เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของการเป็นรัฐ

“อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจที่จะบังคับให้ประชาชนภายในรัฐปฏิบัติ หรืองดเว้นการปฏิบัติ และยังใช้ในการอ้างสิทธิ เพื่อป้องกันมิให้กลุ่มอำนาจอื่นๆ เข้ามามีอำนาจเหนือพื้นที่ที่รัฐนั้นๆ อ้างอำนาจอธิปไตยอยู่”

ความหมายของอำนาจอธิปไตย

“อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) หมายถึง อำนาจที่แสดงความเป็นใหญ่ ความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อใคร หรือต้องเชื่อฟังคำสั่งคำบัญชาของผู้ใดที่เหนือตนโดยปราศจากความยินยอมของตน

อำนาจอธิปไตย ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครองของประเทศนั้น ๆ เช่น ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยจะเป็นของประชาชน กล่าวคือประชาชนคือผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยผ่านตัวแทนคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนการปกครองในระบบคณาธิปไตย อำนาจจะเป็นของคณะบุคคลที่ปกครองในระบบคณาธิปไตย ขณะเดียวกันการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจอธิปไตยเป็นของพระมหากษัตริย์ กล่าวคือ กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และเป็นผู้เดียวที่ใช้อำนาสดังกล่าว

ดังนั้น อำนาจอธิปไตย จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของความเป็นรัฐ เพราะการจะเป็นรัฐได้นั้น นอกจากประกอบด้วย อาณาเขตหรือดินแดน ประชากรที่อยู่รวมกันอย่างถาวร และรัฐบาลแล้ว ย่อมต้องมีอำนาจอธิปไตยด้วย ทั้งนี้ประเทศนั้นต้องเป็นประเทศที่สามารถมีอำนาจสูงสุด (อำนาจอธิปไตย) ในการปกครองตนเอง จึงจะสามารถเรียกว่า “รัฐ” ได้”

ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตย

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1. ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ถือว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และประชาชนทุกคนใช้อำนาจอธิปไตยเองในกิจการทั้งปวงโดยตรง หรืออาจจัดการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยโดยอ้อม คือให้ประชาชนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นทำการแทนตน ซึ่งทฤษฎีนี้เกิดจากข้อเสนอของรุสโซ่ เจ้าของแนวคิดในหนังสือสัญญาประชาคม (**Social Contract**) ที่มองเห็นว่า สังคมเกิดจากความยินยอมพร้อมใจกันของมนุษย์ การที่มนุษย์ทุกคนยินยอมมารวมเป็นสังคมนั้น ก่อให้เกิดสัญญาประชาคมขึ้นซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะทำสัญญากับคนอื่น ๆ หรือทุกคน ที่ว่า “เราทุกคนจะยอมมอบร่างกายและอำนาจทุกอย่างที่มีอยู่ร่วมกัน ภายใต้อำนาจสูงสุดของเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคม และเราก็จะได้รับส่วนในฐานะที่เป็นสมาชิกที่แยกจากกันมิได้ของส่วนรวม ผู้เข้าร่วมแต่ละคนรวมกับทุกคนไม่ใช่กับใครคนใดคนหนึ่ง โดยนัยนี้ เขาผู้นั้น ไม่คิดเชื่อฟังใครนอกจากตัวเอง และยังคงมีเสรีภาพเหมือนเมื่อก่อน ซึ่งการถือทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน จะมีผลตามมา ดังนี้คือ

ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตย

1. การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นสิทธิซึ่งเราจะใช้สิทธิดังกล่าวหรือไม่ก็ย่อมได้
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนของประชาชน ประชาชนสามารถควบคุมผู้แทนฯ ได้ เมื่อประชาชนไม่พอใจผู้แทนฯ ก็ถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ (recall)
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในทางกฎหมายมาก เช่น มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย มีสิทธิออกเสียงแสดงประชามติในเรื่องสำคัญ ๆ เป็นต้น

ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตย

- ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ หมายความว่า อำนาจอธิปไตยไม่ใช่ของประชาชน แต่เป็นของ “ชาติ” ซึ่ง “ชาติ” เป็นสิ่งที่สมมติขึ้นมา ชาติเกิดจากการรวมกันของพลเมืองทุกคน ซึ่งถ้าแยกเป็นคนแต่ละคนแล้วจะไม่มีเลย แต่ถ้ารวมกันทุกคนแล้ว ย่อมเป็น “ชาติ” ซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง โดยมี ซีเอเยสส์ ชาวฝรั่งเศส ผู้เสนอทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติที่เห็นว่า เจตนารมณ์ของชาติจะแสดงออกได้ก็แต่โดยชาติ โดยผ่านผู้แทนของชาติ และผู้แทนที่ได้รับเลือกโดยประชาชนนั้น เมื่อได้รับเลือกแล้วไม่ใช่ผู้แทนของราษฎรที่เลือก แต่เป็นผู้แทนของชาติจึงเป็นอิสระ ไม่ถูกผูกมัดโดยสัญญาใด ๆ กับประชาชนผู้เลือก และมีอิสระที่จะทำแทนชาติได้เต็มที่ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจนี้ แต่อยู่ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชาติเท่านั้น และการถือทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ จะมีผลตามมากล่าวคือ

เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ หากชาติได้มอบหมายให้ผู้ใดใช้อำนาจแทน เช่น มอบให้กษัตริย์หรือประธานาธิบดี ชาติย่อมเรียกอำนาจอธิปไตยกลับคืนได้ หรือการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นหน้าที่ ซึ่งเราจะต้องทำ ไม่ใช่ “สิทธิ” หรือประชาชนไม่มีส่วนร่วมในทางกฎหมายกับการเมือง เป็นต้น

ลักษณะของอำนาจอธิปไตย

- ความเด็ดขาด มีความสมบูรณ์ (absoluteness)
- เป็นการทั่วไป (comprehensiveness)
- ถาวร (permanence)
- แบ่งแยกไม่ได้ (indivisibility)

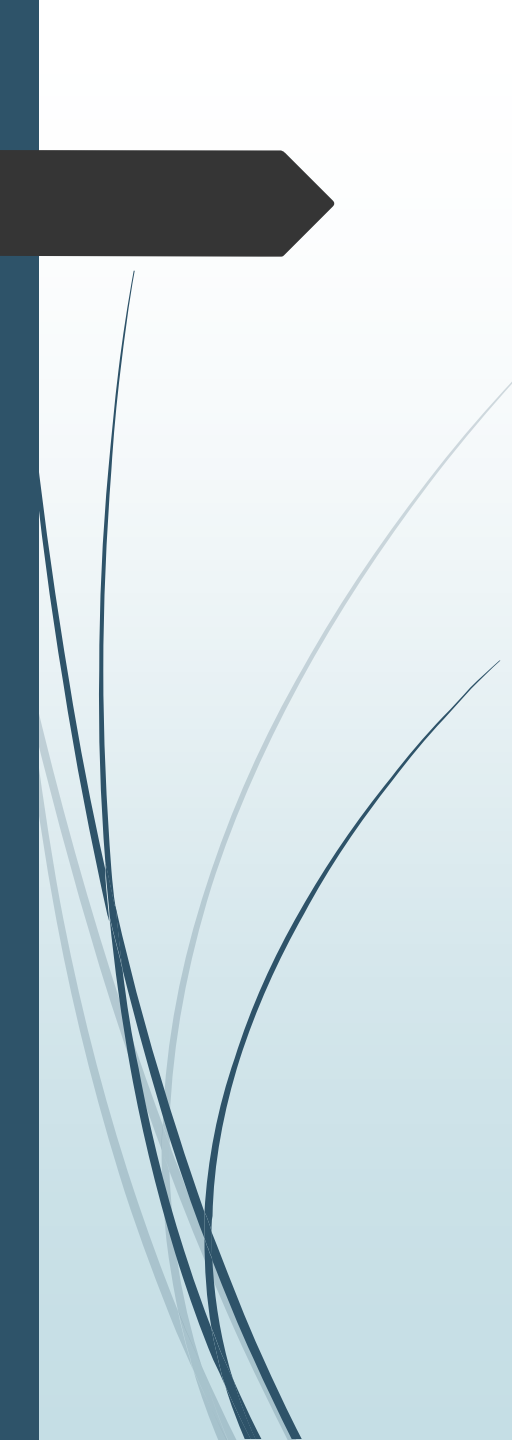
“อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าอำนาจอธิปไตยจะแบ่งแยกไม่ได้ แต่สามารถ
จำแนกอำนาจอธิปไตยได้ (separation of power) ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้
อำนาจ”

แบ่งออกเป็น 3 องค์การ ได้แก่ อำนาจนิตินบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลา
การ ตามการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ (separation of power) ของมองเตสกี
เออ ในหนังสือเจตนารมย์แห่งกฎหมาย

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็น
ประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญ

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

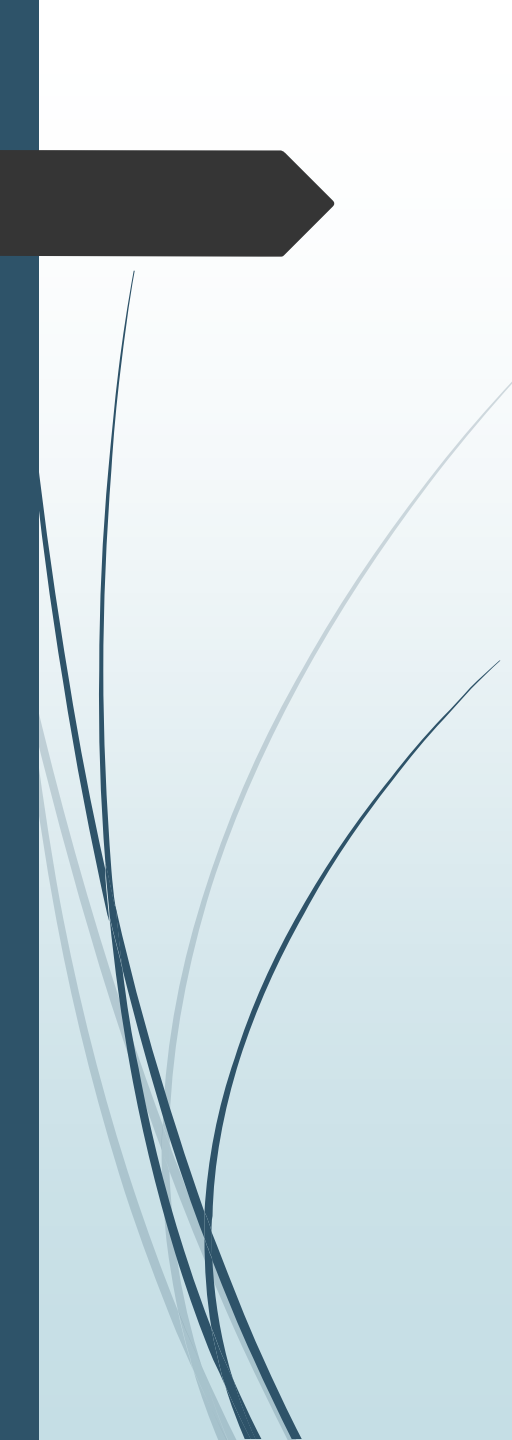
ความหมาย

➡ เฟลโต The Republic

➡ รัฐ ในกรีก (**polis**) รัฐถูกตั้งขึ้น

เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของบุคคล

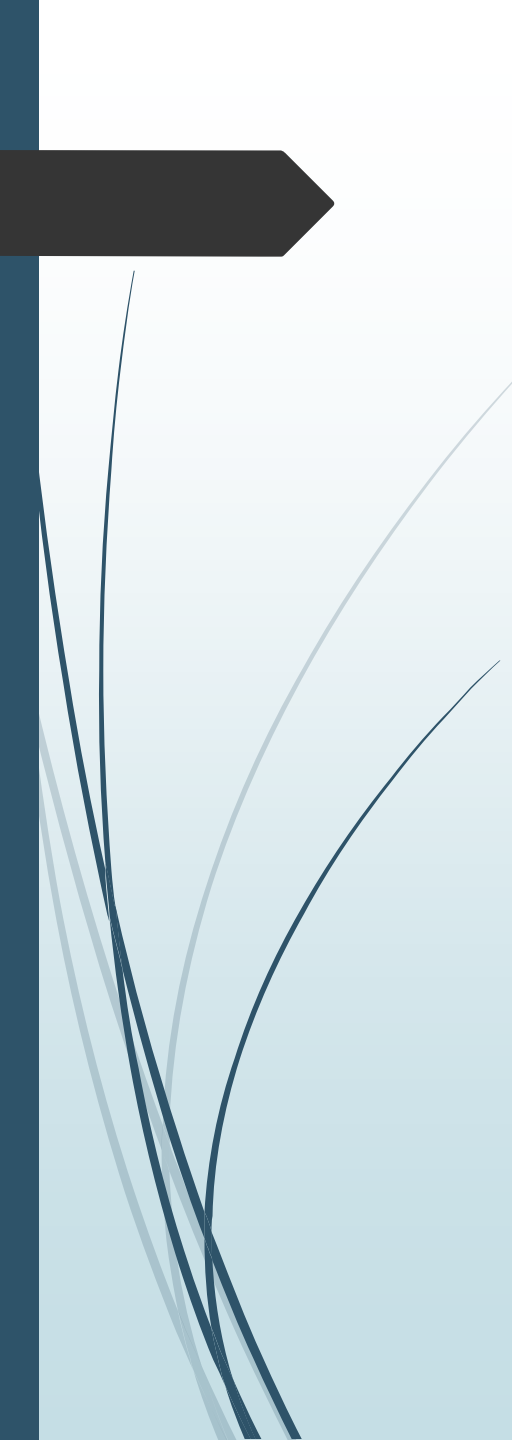
เนื่องจากมนุษย์ไม่อาจอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้

ความหมาย

➡ Harold Laswell

➡ รัฐ ได้แก่ กลุ่มคนที่รวมกันเป็นระเบียบและ
อาศัยอยู่ในอาณาเขตร่วมกัน และมีอำนาจ
อธิปไตยสูงสุดในเขตนั้น

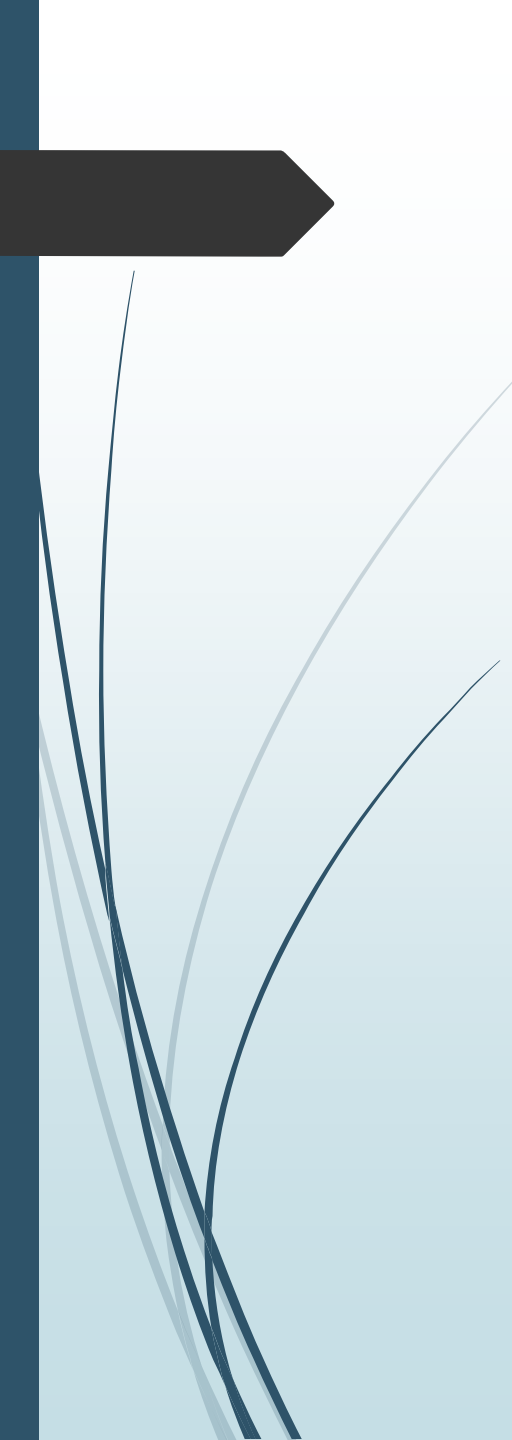
ความหมาย

➡ Max Weber

➡ รัฐ คือ องค์การที่มีอำนาจผูกขาดในการใช้กำลังหรือความรุนแรง

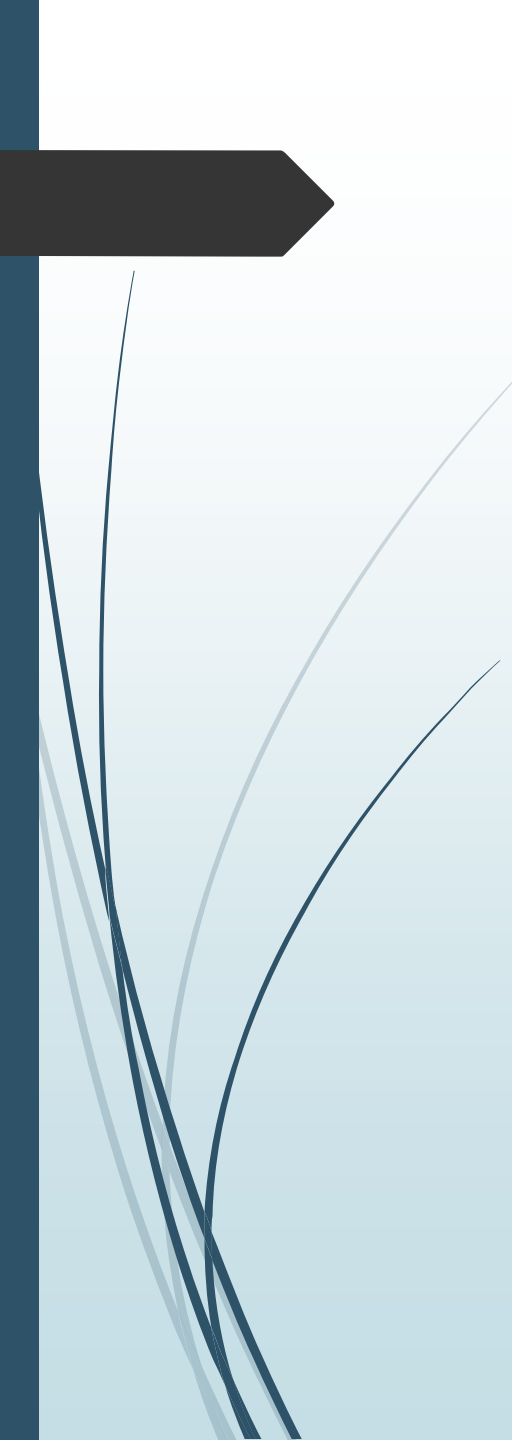
องค์ประกอบของรัฐ

- ➡ องค์ประกอบ 4 ประการ ของรัฐ
- ➡ Population
- ➡ Territory
- ➡ Government
- ➡ Sovereignty

ประชากร population

- ➡ ประชากร ประกอบไปด้วย
- ➡ เผ่าชน (ethnic group)
- ➡ บุคคลอื่นๆซึ่งไม่มีฐานะเป็นพลเมือง (non-citizen)
- ➡ คนต่างด้าว (aliens)

ดินแดน Territory

ดินแดน มีปัจจัยที่ต้องศึกษา ดังนี้

- ➡ ที่ตั้ง (location)
- ➡ ภูมิอากาศ (climate)
- ➡ ทรัพยากรธรรมชาติ
(natural resources)

อำนาจอธิปไตย sovereignty

อำนาจอธิปไตย แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

อำนาจอธิปไตยภายใน

(internal sovereignty)

อำนาจอธิปไตยภายนอก

(external sovereignty)

รัฐและองค์การอื่นๆ เช่น

United Nations

World Trade Organization

ASEAN

NATO

ทฤษฎีการกำเนิดของรัฐ

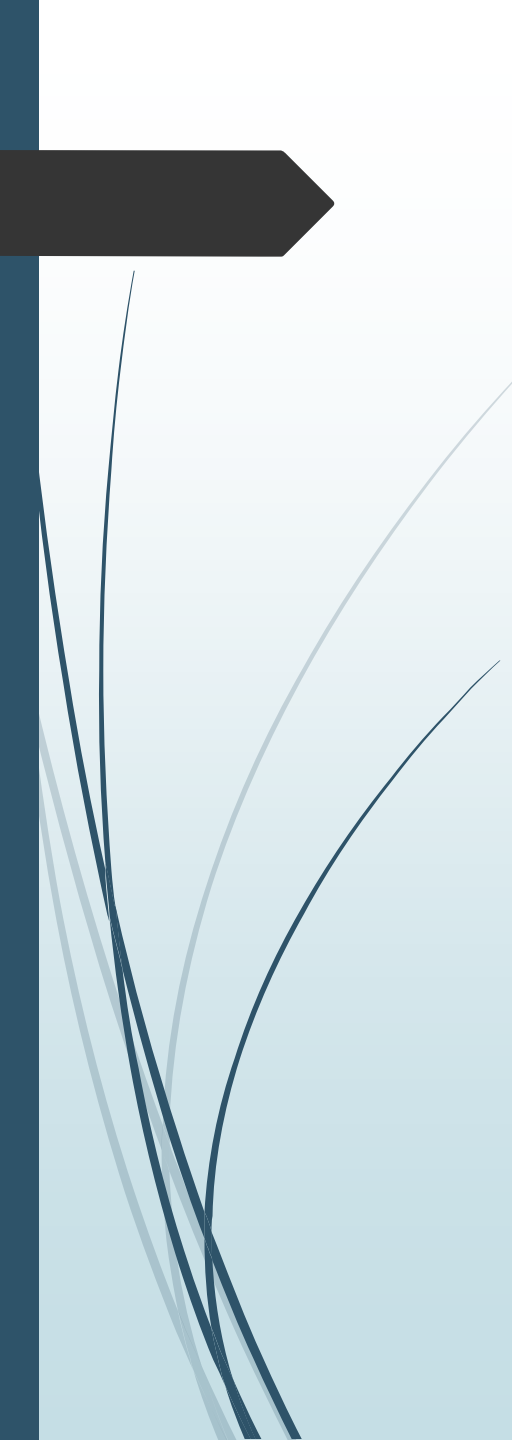
ทฤษฎีเทวสิทธิ์ (divine theory)

ทฤษฎีสัญญาประชาคม (social contract theory)

ทฤษฎีแสนยานุภาพ หรือ ทฤษฎีพลังกำลัง (force theory)

ทฤษฎีธรรมชาติ (natural theory)

ทฤษฎีวิวัฒนาการ (evolution theory)

กำเนิดรัฐ

ทฤษฎีเทวสิทธิ์

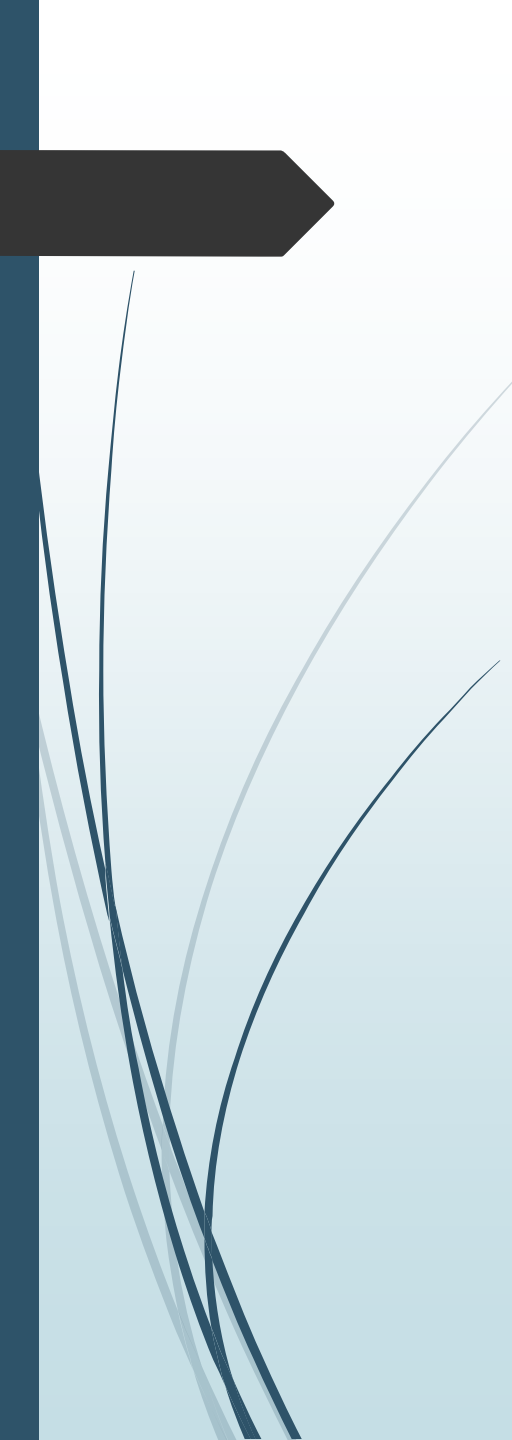
รัฐเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นเจ้าของ หรือสวรรค์ ประทานให้กับ
หมู่มวลมนุษย์

โดยมีผู้ปกครองเป็นตัวแทนของพระเจ้า หรือ
สวรรค์

กำเนิดรัฐ

ทฤษฎีสัญญาประชาคม มีสาระสำคัญ 3 ประการ

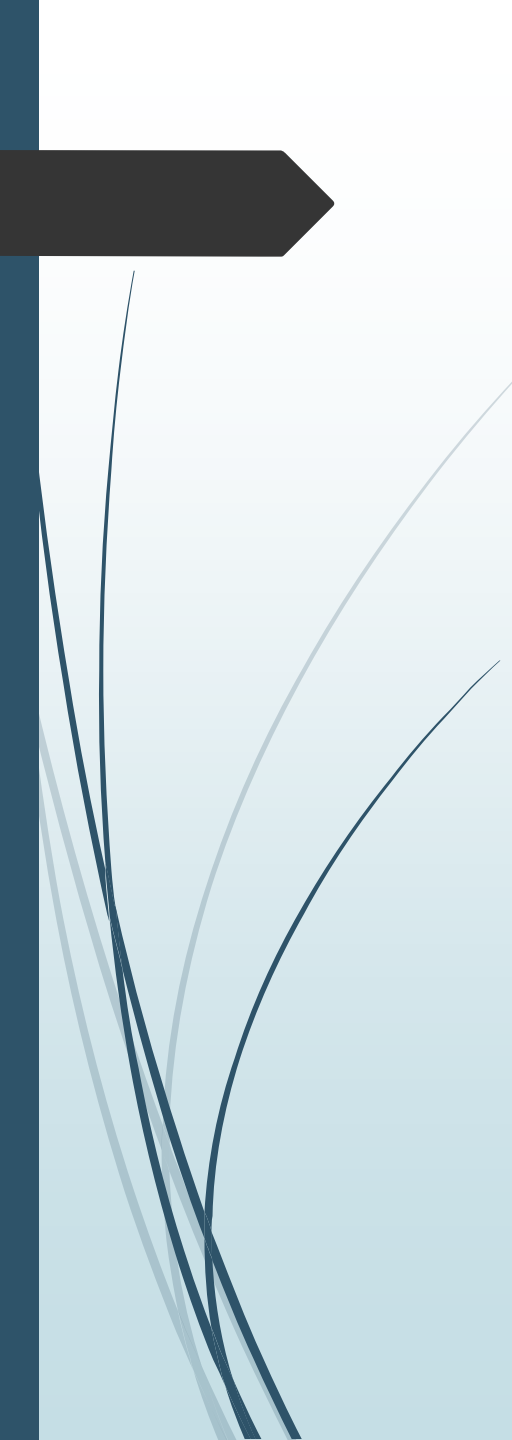
1. รัฐเกิดมาจากมนุษย์ หรือ มนุษย์เป็นผู้สร้างรัฐ ไม่ใช่พระเจ้า
2. มนุษย์มีเจตนาแน่วแน่ในการสร้างรัฐ
3. วัตถุประสงค์ของรัฐจึงเป็นไปเพื่อประชาชน

กำเนิดรัฐ

ทฤษฎีเสนยานุภาพ หรือ ทฤษฎีพลังกำลัง
(*force theory*)

รัฐเกิดขึ้นจากการยึดครองและการใช้อำนาจบังคับ

กำเนิดรัฐ

ทฤษฎีธรรมชาติ

Aristotle อธิบายว่า มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง
(political animal) กิจกรรมทาง
การเมืองของมนุษย์จึงเป็นเรื่องธรรมชาติ เพราะ
มนุษย์กับการเมืองเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้

กำเนิดรัฐ

ทฤษฎีวิวัฒนาการเริ่มต้นมาจาก

เครือญาติ (family)

ชนเผ่า (tribe)

นครรัฐ (city-state)

จักรวรรดิ (empire)

ระบบศักดินา (feudalism)

รัฐชาติ (nation-state)

รัฐโลก (world state)

รัฐ ชาติ ประเทศ

-รัฐ (state) เน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทาง
การเมือง

-ชาติ (nation) เน้นถึงความผูกพันกันทาง
วัฒนธรรม สายเลือด เผ่าพันธุ์ ประวัติศาสตร์

-ประเทศ (country) มีความหมายหนักไปใน
ทางด้านดินแดน

การใช้อำนาจรัฐ

บางรัฐอาจจะรวมอำนาจรัฐไว้ที่ส่วนกลาง เรียกว่ารวม
อำนาจการปกครอง (centralization)
บางรัฐอาจจะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ส่วน
ท้องถิ่น เรียกว่า การกระจายอำนาจการปกครอง
(decentralization)

ลักษณะของการบริหารงานแบบ centralization

- รวมอำนาจด้านความมั่นคง
- รวมอำนาจทางด้านการคลัง
- รวมอำนาจในการบริหาร

ลักษณะของการบริหารงานแบบ decentralization

- คนท้องถิ่นปกครองกันเอง
- สามารถวางแผนงาน หรือ นโยบายของท้องถิ่นได้ด้วยตัวเอง
- มีงบประมาณเป็นของตัวเอง

ข้อดีของการรวมอำนาจ

- ทำให้รัฐมีอำนาจเข้มแข็ง
- รัฐสามารถวางนโยบายได้ครอบคลุมทั่วประเทศ
- ใช้ทรัพยากรบางส่วนร่วมกัน
- ทำให้เกิดเอกภาพในการบริหารประเทศ
- เจ้าหน้าที่จากส่วนกลางอาจมีความรู้ความสามารถดีกว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

ข้อดีของการกระจายอำนาจ

- ท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจเอง
- ราษฎรรู้จักท้องถิ่นมากขึ้น รู้จักการปกครองตนเอง
- มีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา

การแบ่งรูปแบบของรัฐ

- รัฐเดี่ยว (unitary state)
- รัฐรวม (composite state)

สาเหตุที่ทำให้มีรัฐเดี่ยว และรัฐรวม

ขึ้นอยู่กับ

- ขนาดของพื้นที่และความหลากหลาย
- ประวัติศาสตร์เอื้อให้เกิดรูปแบบรัฐต่าง ๆ กัน

-รัฐเดี่ยว เช่น ประเทศไทย ญี่ปุ่น อังกฤษ

-รัฐรวม (สหพันธรัฐ-federal states) แยกออกเป็น
รัฐบาลกลาง (federal government)

รัฐบาลท้องถิ่น หรือ รัฐบาลมลรัฐ (state
government) เช่น สหรัฐอเมริกา

รูปแบบของรัฐตามลักษณะการของประมุขแห่งรัฐ

- รูปแบบการปกครองแบบกษัตริย์ (Monarchy)
- รูปแบบการปกครองแบบ สาธารณรัฐ (Republic)

คำถามท้ายบท

- ➡ 1. ความหมายของรัฐ คืออะไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง อะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับรัฐ
- ➡ 2. การใช้อำนาจรัฐ มีอะไรบ้าง และใช้อย่างไร แต่ละแบบมีข้อดีข้อเสียอย่างไร
- ➡ 3. การแบ่งรูปแบบรัฐมีอะไรบ้าง มีสาเหตุใดจึงทำให้เกิดรูปแบบรัฐในแต่ละแบบ
- ➡ 4. อำนาจอธิปไตย หมายถึงสิ่งใด